

ציפור הנפט

אחד מעוזריו של שר המישפטים ניכנס ללישכת-השר:
"בוקר טוב, כבוד השר! נתחיל!"
"בבקשה!"

"ובכן," שלף העוזר מיסמך מהערימה שלפניו, "נמצאים בידי תלויות חריפות על תקרית ציבורית-פלילית, שהתחוללה בישיבת הדיקטוריון של בנק ישראל: בעיצומה של הישיבה על מדיניות-האשראי, אובחנה נפיחה חרי- שית מקידמת השולחן מגוף בלתי-מוזנה. איך אתה מציע לטפל בפרשה זו?"

"זו, שערורייה ציבורית שלא נשמעה כדוגמתה!" רתח השר, "יש להקים מייד ועדת-חקירה ממלכתית לאיתור הפקיד שסרח!"
"התלונה החמורה השניה שהגיעה אלינו," המשיך העוזר, "מתייחסת לפקיד-בית-המשפט, מר פסח צוקרמן. הנ"ל, מוסרים הממצאים המבוססים, מופיע בוקר-בוקר לעבודתו משך 20 שנה! מעולם לא אחר! לא החסיר יום! לא בגד באשתו! לא תקף עליו יצרו! ואין לו תיק במיטרה!"

"משהו מסריח כאן!" פסק השר, "יש להשעות אותו מייד מעבודתו, ולהעביר את העניין למבקר-המדינה!"
"המיסמכים האחרים שבידי," נטל העוזר ערימת-נייר עצומה, "עוסקים בפרשה המוזנה של חבר הקונגרס הציני ה-1, ממיסדי דגניה, החבר פייבוש גרופשטיין. לאחרונה הועלו נגדו חשדות מבוססים, שאביו היה כושי עברי מדימונה!"

"שחיתות! זה עניין פלילי מובהק!" זעם שר-המישפטים, "יש להעביר את המיקרה לחקירה מישטרית!"
"התלונה הבאה נוגעת לפועל משרד-התברואה בעיריית-תל-אביב, אב- רהם מזרחי, בן 55, שמרניים מאחוריו שהוא ממזר!"

"שערורייה ציבורית! זו עבירה חמורה על חוק המדינה וההסכם הקוא- ליציוני," רקע השר ברגלו, "יש למנות במהירות ועדת-חקירה בראשותם של שלושה שופטים עליונים!"
"בידי נמצאת עוד תלונה אחת," אמר העוזר, "המתייחסת לחברת ציפור-הנפט! מדובר בגניבת רכוש-המדינה, הונאה במיליוני לירות, שוחד, שחיתות, ביזבז וביזה. בידינו ראיות ועדים. לפנות למשטרה? ועדת-חקירה?"

"שטויות!" צחק שר-המישפטים בטוב-לב, "מה יש כאן לחקור?! את מי זה מעניין?! אדם רוצה בתוס-לב להתעשר קצת על חשבון הציבור! אתה רואה כאן איזה עניין ציבורי?!"

להכחיש. זאת אומרת שגם הוא מבין שקבלת כסף מהשילומים פוגעת בכבודו של אדם."

אולם בזה לא הסתיים הוויכוח הלוהט בכנסת. דיווחו עתוני אתה תקופה על מה שהתרחש בכנסת: "היושב-ראש הספיק בקושי לדפוק בפטישו וכבר קם שאון מהמם בכנסת. מיקוניס דרש אפשרות להכריז הודעה אישית וצעק: "הזליגא- נים!" משה סנה צעק לעבר יעקב שמשון שפירא: "שקרן! גנב!" אנשי מפא"י צע- קו לשניהם: "בוגדים! עוכרי-ישראל!"

פרישה

מן הכנסת

פירא לא האריך ימים בכנסת השניה. הוא נאלץ להתפטר, שוב שלא באשמתו ושוב בגלל עיסקי נפט.

בשנת 1953 ייצג שפירא כעורך-דין את חברת מחפשי נפט, שבבעלותו של יקר- חיאל פרמק. הוא ערך את מיוג הברה זו עם לפידות. כתמורה עבור טירחחו היה צריך לקבל סכום של 30 אלף ל"י, סכום נכבד באותם ימים. כיוון שיקותיאל פדרמן היה אז במצב כספי דחוק, הוא שילם לשפירא במקום בזמונים, במניות שקיבל מהחברה הממוזנת. שפירא קיבל את המניות החדשות של לפידות לפי שער נקוב של לירה אחת המניה.

אבל כעבור מספר חודשים, כאשר הת- גלה נפט בקידוח של לפידות בחלץ, היה ערך כל מניה כזו 7 ל"י. כלומר, בעבור אותה עיסקה זכה שפירא בדמי טירחה של כרבע מיליון ל"י.

כאשר התגלתה הפרשה היו שראו בה פגם אסתטי. היו שטענו כי האתיקה המק- צועית של עורכי-דין אינה מרשה להם לקבל תמורה אחרת עבור טירחחם מאשר שכר. היו אחרים שטענו כי שפירא לא היה ראשי לקבל מניות, שערכם עלה כתר- צאה מהטיפול והפעולות של עצמו.

אם כך או כך, מינתה מפא"י (שהיתה אז רגישה מאוד לבעיות של מוסר ציבורי של עסקניה וגרמה אף לפרישת האדיאוי- לוג שלה, אליעזר ליבנה, על רקע של מגורים בוילת פאר), ועדה שתבדוק את האספקטים הציבוריים של העיסקה. כתר- צאה מכך נאלץ שפירא, בשנת 1955, לפרוש מחברותו בכנסת. הוא החל אז בקאריירה משפטית מזהירה שהביאה להת- עשרותו, אולם הוא לא סלה לחבריו במפ- לגה, ובעיקר לבן-גוריון (שחזר או משדה- בוקר לממשלה) על העלבון ובושת הפנים.

טרגדיה

ממתנות

ק אחרי הסתלקותו של בן-גוריון מראשות-הממשלה, כתוצאה מהפרשה — הסתלקות של שפירא היה בה חלק מכריע — יכול היה לוי אשכול להחזיר את שפירא למקום הראוי לו, מינה אותו כשר-המשפטים בממשלתו.

אבל דווקא חזרתו לוותה בפגם אסתטי מבחינה ציבורית, שוב שלא באשמתו, כמוכבד. כשנה אחרי מינויו כשר-המשפטים, התפוצצה פרשת חברת הספנות סומרפין ובעליה, מאיר הלוי, שבשעתו היה שפירא פרקליטו, בתוך כל המהומה אז, בלטה פרשת אחת, שבז'ארנון הישראלי נקראה, פגם אסתטי.

היה זה כאשר כתב מעריב, אורי דן, גילה מסמך, לפיו רכש מאיר הלוי שני פסלונים מפאניים בסכום של 4300 דולר שוויצריים בחנות ידועה בגינבה. על המסך מן המאשר את הקניה רשם מאיר הלוי עבור מי היו הפסלים מיועדים. האחד עבור צבי דינשטיין שהיה אז סגן שר-הבטחון. והשני עבור "המיניסטר שפירא".

כשנחקר הלוי על עיסקת המתנות הוא טען שהמתנה לדינשטיין לא נמסרה, אך אשת שפירא קיבלה את שהייתה מיועדת לו. אמר אז הלוי, בנסותו לנמק ולהסביר את עיסקת המתנות: "את המתנות האלה לא אני נתתי, כי את רעייני, תלוי למי. יש דברים שאני נותן לך" דינשטיין הפסלון לא נמסר, לגברת שפירא כן. ...אני רשאי למסור, יותר נכון רעייני רשאית למסור מתנה לגב' שפירא. אני ורעייני זה אותו דבר... אילו היה מדובר במתנות למישהו שאני מכיר אותך רק במובן עסקי... עצם הענין הזה ששמו מתנות שעשו מזה איתה טרגדיה! א- אפשר לבוא ולחתוך כמו בסכין ברגע שמישהו מקבל איתה ג'וב או עולה בדרגה, או שהיה עורך-דין ונעשה לשר, שהידי- דות או היחס בין שני אנשים נעשית פתאום פסולה."

נפש כזה בפרשת נתיבי נפט. אין זו הגנה על שיקוליו בפרשה זו בלבד, אלא על סיכויו להבחר כנשיא.

הסתכוויותיו של יעקב שמשון שפירא היו תמיד שלא באשמתו. כך למשל, כאשר נבחר כח"כ לכנסת

צבי דינשטיין

מייק ב, ידיעות אחרונות

השניה הוא התגלה מהר מאוד כעמוד החוץ של סיעת מפא"י בכנסת. ניבאו לו עתיד מזהיר וקאריירה מהירה. אבל מזגו הלוהט של שפירא הוא שהכי שילו, כך, למשל, ביוני של שנת 1954, כאשר שר-המשפטים דאז, פנחס רוזן, הביא לכנסת את הצעת החוק של עב- רות נגד המדינה, נגדר שפירא לוויכוח חסר תקדים בסגנונו הפרלמנטרי.

במהלך הדיון בכנסת נאם ה"כ משה סנה נגד הצעת החוק. הוא הטיל קיתון של האשמות על ממשלת ישראל, ששירתה לדעתו את האמריקאים. כשסיים את דב- ריו קם שפירא רחב הכתפיים, הטיח לעבר סנה "הם (האמריקאים) משלמים לך!"

צעק סנה ממקומו לשפירא: "האם זה נכון שחברת השילומים משלמת לך מש- כורת של 20 אלף ל"י?"

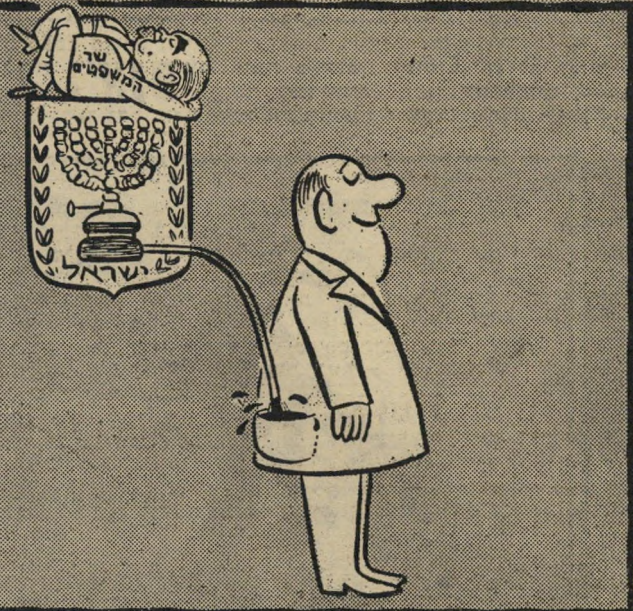
"שקרן!

גנב!"

ל מחרת היום קם שפירא, חיזור מכעס והכריז בכנסת הודעה אישית: הוא לא קיבל שום משכורת מחברת השילומים, מוכן לתבוע לדין את סנה אם יחזור על דבריו מחוץ לכנסת. לעומת זאת ידוע לו כי הקומוניסטים ואנשי סיעת סנה מקבלים כספים ממעצמה וזה.

הכנסת עצרה את נשימתה, היכתה לת- שבות סנה שלא התמהמה לבוא. סנה קפץ ממקומו, ניגש לדוכן ומסר הודעה בה אמר בין השאר:

● שפירא האשים אותי שאני מקבל כסף מהאמריקאים. אני מקווה שאינו מת- כוון כי המדינה, המשלמת משכורת לחברי הכנסת, היא מקור אמריקאי.
● "לא האשמת את שפירא שהוא מקבל משכורת מחברת השילומים. אני רק שאלתי אותו. אני שמח שהוא מוצא צורך

זאב ב, הארץ

את מוטי פרידמן, בא בן-זאב וטען כי כלל לא ביקש לזכות את פרידמן וכי מטרת הדו"ח שלו היתה להעביר את הפרשה לחקירת המשטרה.

שפירא, שתחילה טען כי אין עניין ציבורי בפרשה, נחלץ לקיר כאשר פורסם שחברת קונטיננטאל של פרידמן, שנמכרה לסייבר, קיבלה ייצוג משפטי משרד עורכי-הדין שהיה לשר עם עורך-הדין מיכה פירון. חברה זו היא אף שפירא את חברתו של פרידמן. שר-המשפטים נא- לץ אז לטעון: "לא היה לי מושג שמשרד מטפל בחברה. פירון היה שותף זוטרי." השבוע, בראיון הטלוויזיה, הלה היה להכחיש את הכחשתו, לחזור בו מהעלבון שהטיח בשותפו לשעבר, המנהל, יחד עם בנו של השר, את משרד עורכי- הדין המייצג את חברת נתיבי נפט.

כך קרה, שבמאמציו שלא לאבד את סיכויו לנשיאות, כמעט ואיבד שפירא השבוע גם את כסא השרות, כאשר הועל- תה התביעה כי עליו להתפטר מתפקידו כדי למנוע כל חשד בציבור כי הטיפול הכושל בפרשת נתיבי נפט והחפזי על מנהליה, נבע מהקשרים שהיו בעבר למש- רדו של שפירא עם מוטי פרידמן ועסקי הנפט שלו.

אותם האנשים שהיו מעורבים בעיסקת המתנות של מאיר הלוי, מצאו עצמם מעורבים גם בפרשת נתיבי נפט צבי דינשטיין, סגן שר-האוצר והד אחראי לענייני הנפט, הוכרזו כמי שנתן למוטי פרידמן את הגיבוי לביצוע העיסקה שלו עם חברת מיידר.

"הסך הכל

בסדר!"

ל מחרת פירסום דו"ח בן-זאב, מיהר דינשטיין להכריז חגיגתי: "הדו"ח הוכיח כי חלק ניכר מההאשמות נגד חברה זו הן תערובת של רכילות, תיסכול ושקר. דינשטיין האומלל מיהר להסיק מסקנות למחרת, כשהתברר לו שמבקר המדינה כבר הורה למשטרה להמשיך לחקור בענ- ין, נאלץ להתכחש לדברי עצמו, פירסם בהבהרה נלענת בוו הלשון: "אשר להא- שמות בדבר גניבת ציוד ואיסורים אחרים בחברה, סבור הד"ר דינשטיין כי יש להעבירן למשטרה, כדי שתמצא את הא- שמים, אם יש כאלה, ותבער את הנגע." במצב דומה מצא את עצמו גם שפירא. אחרי שמיהר לטהר על סמך דו"ח בן-זאב